

Vertrouwelijk rapport over doodgeschoten Sammy Baker: "Agenten creëerden zelf onveilige situatie"

17 feb 2023, 16:00 uur - Bijgewerkt 17 feb 2023, 19:28 uur - Door Niels van Steijn & Menko Arends

De politie heeft zelf een onveilige situatie gecreëerd bij het benaderen van Sammy Baker. Dat stelt politiesocioloog Jaap Timmer in een vertrouwelijk deskundigenonderzoek, eigendom van AT5. De 23-jarige Duitser werd in verwarde toestand doodgeschoten door twee agenten, maar dat de situatie zo escaleerde is volgens Timmer mede te wijten aan de agenten ter plaatse.

De rechtbank heeft een onafhankelijk onderzoek gelast in het kader van een civiele procedure die de nabestaanden tegen de politie hebben aangespannen. In augustus 2021 kwamen de partijen overeen dat politiesocioloog Jaap Timmer de zaak zou onderzoeken. In een reactie aan AT5 wijst de socioloog erop dat het rapport nog niet definitief is. Zowel de politie als de familie van Baker mogen nog reageren en vragen stellen. "Over de inhoud kan ik niets zeggen,

wat dan ook, dit document hoort niet openbaar te zijn en is dat ook niet. Het schaadt de zaak."

Duidelijke details

Timmer zelf trekt in zijn rapport echter voor de hand liggende conclusies. Het document dat op 13 januari 2023 naar de rechtbank is gestuurd, **beschrijft in detail hoe de middag verliep en hoe de politie de situatie onnodig liet escaleren. Zo trok een hondengeleider zijn eigen plan en had de leider van de operatie wellicht geen goed overzicht en ontbrak het aan duidelijke instructies.**

Sammy Baker, zijn officiële naam is Samuel Seewald, was met een vriend uit Duitsland naar Amsterdam gekomen om een paar dagen te verblijven. Op woensdagavond bezochten ze een coffeeshop, waar Sammy met zijn vrienden vier joints rookte en een spacecake consumeerde, aldus het Openbaar Ministerie (OM). Als hij die avond niet met zijn vriend mee wil naar het hotel en daar niet aankomt, geeft zijn vriend hem als vermist op.

De politie besluit zijn foto te verspreiden en over te gaan tot een "urgente vermissingszaak". Zo luidt het rapport van Timmer. Er gaat een nacht voorbij, maar donderdag 13 augustus wordt Sammy rond 16.43 uur gezien in de Poeldijkstraat. Hij loopt daar met zijn moeder en een vriend. Als een van de agenten hem vervolgens lopend probeert te benaderen, rent Sammy blootsvoets weg, achtervolgd door meerdere agenten.

Samuel had zorg nodig

De achtervolging eindigt op een omheinde binnenplaats in de Honselersdijkstraat, ongeveer drie minuten lopen van de Poeldijkstraat. Met zijn moeder op een paar honderd meter afstand loopt hij rond met een mes aan zijn keel en polsen. Volgens Timmer hadden de agenten vanaf nu één taak: "Voor zijn eigen veiligheid was het belangrijk dat hij zorg kreeg. (...) Uit de melding van urgente vermissing en zeker uit de herkenning van

Samuel, het was de taak van de politie om Samuel veilig over te dragen aan adequaat geschoolde zorgverleners."

Om de situatie onder controle te krijgen worden meerdere politie-eenheden ter plaatse geroepen. Nadat ook de officier van dienst van de politie (OvD-P) in kennis was gesteld, kwam ook zij ter plaatse en nam de coördinatie op zich.

"De OvD-P communiceerde meerdere malen met de andere agenten dat zij Samuel moesten blijven zien en behandelen als een slachtoffer en niet als een verdachte," aldus de OvD-P.

JAAP TIMMER, POLITIE OPERATOR

"De OvD-P communiceerde meerdere malen met de andere agenten dat zij Samuel moesten blijven zien en behandelen als een slachtoffer en niet als een verdachte," zei Timmer. Volgens een verklaring van de OvD-P was het de bedoeling Samuel en de agenten veilig op de binnenplaats te houden tot de komst van onderhandelaars. Zij zouden Sammy kunnen kalmeren en hem overtuigen hulp te halen.

Samuel loopt rond in de binnentuin met een mes tegen zijn eigen nek. Verschillende agenten vragen hem in het Engels, Duits en Nederlands om zijn mes los te laten. Maar dat doen ze niet. "We zijn hier om je te helpen," kan men een agent horen roepen op videobeelden.

"Ik lees in de verklaring van een van de getuigen dat Samuel op dat moment om een arts zou hebben gevraagd. Dat lees ik ook in de tekstweergave van de video Van Ruben Koops op Twitter. Volgens de tekstweergaven van de getuige zou een agent daar 'nein' (nee) op hebben gezegd. Als dat inderdaad de reactie van een van de agenten was, dan is dat begrijpelijk vanuit de situatie. Immers, op dat moment liep Samuel langzaam op de agenten af met een mes tegen zijn eigen nek, die in reactie daarop achteruit liepen met getrokken wapens. Dat is geen geschikte situatie om een arts naar Samuel te brengen," concludeerde Timmer.

Hondengeleider trekt eigen plan

Om de agenten te beschermen tegen Sammy en zijn mes, wordt om 16.58 uur een hondengeleider ingezet. "Normaal gesproken spreken we een plan van aanpak door over de inzet en het gebruik van de hond. Ik gaf de geleider aan dat het om een slachtoffer ging en niet om een verdachte. Omdat hij in het bezit was van een mes. Hierop zei hij dat hij zijn hond uit de auto zou halen en positie zou innemen. Ik interpreteerde dat hij dat zou doen ter bescherming van collega's. Ik stemde hiermee in", vertelt de OvD-P in een interview met de Marechaussee.

Maar toen de man de binnenplaats opliep, leek hij de instructies van zijn chef te zijn vergeten. "Er was enige coördinatie tussen de agenten op de binnenplaats over het gebruik van geweld. Op het moment dat de hondengeleider ter plaatse verscheen, werden hem instructies gegeven over het benaderen van Samuel met de hond."

"De hondengeleider manoeuvreerde toen achter Samuel. Vervolgens benaderde hij de man van achteren en 'zette' de hond op hem."

JAAP TIMMER

"De hondengeleider manoeuvreerde toen achter Samuel. Vervolgens benaderde hij de man van achteren en 'zette' de hond op hem. Dat betekent dat de geleider zijn hond het commando gaf Samuel te bijten om hem veilig onder controle te krijgen", aldus Timmer in zijn rapport.

Sammy's dood

Hij vervolgde: "Omdat Samuel op dat moment min of meer stil stond en geen geluid of gebaren maakte, zag de hond de man niet als 'zijn' verdachte. De agenten die op dat moment voor Samuel stonden, riepen hem toe zijn mes te laten vallen. De hond zag hen meer als verdachten en liep daarom langs de Duitser naar hen toe. De geleider greep op dat moment zijn kans, greep Samuel bij zijn nek en bracht hem op de grond. Eenmaal op de grond begon de man te worstelen, te schreeuwen én met het mes te zwaaien. Op dat moment zag de hond hem als verdachte en beet hem, maar liet even later los.

Tijdens de worsteling besluiten twee agenten te schieten, de Duitser overleeft het niet.

Kritiek

Jaap Timmer stelt kritische vragen in zijn verslag over de situatie: "Waarom heeft het politiepersoneel ter plaatse zich niet verder van Samuel teruggetrokken om hem en de situatie te kalmeren in afwachting van en ter voorbereiding op de komst van de onderhandelaars? Niettegenstaande de intentie van de Ovd-P lijkt de intentie van het politiepersoneel ter plaatse te zijn geweest om Samuel hoe dan ook snel te overmeesteren en aan te houden."

"Met politiepersoneel op meer afstand was het waarschijnlijk mogelijk geweest om Samuel te laten kalmeren en die situatie te consolideren in afwachting van onderhandelaars en het arrestatieteam. Een dergelijke operatie zou meer richtinggevend en duidelijker leiderschap hebben vereist. Het is de vraag waarom de politiefunctaris daarvoor niet heeft gekozen."

Er is ook kritiek op de leiding van de operatie: **"Als de Ovd-P daadwerkelijk leiding had willen geven, had zij expliciet benoemde bevelen en mandaten moeten geven, inclusief tolerantiegrenzen en geweldsinstructies en dergelijke. Dit incident duurde ongeveer 16 minuten vanaf de eerste herkenning van Samuel door agenten ter plaatse tot de fatale schietpartij.** In het berichtenverkeer kan niet precies worden vastgesteld hoe laat zij ter plaatse was en zich een goed beeld kon vormen van de situatie en het aanwezige politiepersoneel.

Volgens Timmer is het begrijpelijk dat twee agenten die te maken hebben met een verward persoon die zichzelf verwondt met een mes, geen overzicht hebben over de hele situatie. Anderzijds zegt Timmer dat het jammer is dat, ondanks de snelle aanwezigheid van meer en ook ervaren politiemensen, dat overzicht niet is ontstaan. "Immers,

was de situatie vrij uniek. Samuel kon geen kant op. De binnenplaats aan de kant waar hij stond was afgesloten met een hek. Aan de andere kant stond dicht struikgewas. Anders had men met het aanwezige personeel en materieel de binnenplaats goed kunnen afsluiten," zei Timmer.

Opmerkelijke uitspraken Frank Paauw

De dood van Sammy veroorzaakt een stortvloed aan reacties. Zo beweerde politiechef Frank Paauw twee dagen na het incident in Het Parool dat een van zijn agenten "door de verdachte met een mes in zijn vest was gestoken". De ouders van Samuel waren woedend over die bewering en dienden een klacht in.

De Landelijke Klachtencommissie Politie is het met hen eens en geeft de Amsterdamse politiechef een flinke tik op de vingers. Volgens de commissie heeft Paauw "onvoldoende zorgvuldig" gehandeld met zijn verklaringen over het incident. In een reactie zegt Paauw dat hij 'te onvermurwbaar' was.

Officieren worden niet vervolgd

Verbazing ontstaat ook over het feit dat het Openbaar Ministerie (OM) de agenten - verantwoordelijk voor de fatale kogels - niet zal vervolgen. Volgens het OM handelden de agenten uit zelfverdediging: "Eerder reageerde de verwarde maar ook zeer fitte man, die mogelijk in een drugpsychose verkeerde, nergens op. Niet op herhaalde oproepen, niet op pepperspray en niet op de getoonde vuurwapens. Desondanks bleef hij met het mes op de agenten aflopen."

Uit protest marcheren een paar 100 mensen door Amsterdam en de burgemeester van de Duitse gemeente Wetzlar, waar Sammy vandaan komt, vraagt burgemeester Halsema om opheldering.

Ondertussen loopt er een civiele procedure tegen de politie. De familie wordt bijgestaan door advocaat Richard Korver. Hij is in mei 2021 al kritisch over het optreden van de agenten: "De agenten kiezen er toch zelf voor om die situatie te creëren?" zegt hij. "Ze drijven hem zelf in het nauw. Er zijn toch allerlei andere manieren? Die moeder stond twee- of driehonderd meter verderop. Waarom werd zij niet ingeschakeld? Die jongen kon nergens heen. Hij stond in een omheind gebied."

Tijdens het civiele proces besloot de rechtbank om naast het onderzoek van de Rijksrecherche ook onafhankelijk onderzoek te laten verrichten. Zo werd Jaap Timmer aangewezen om een deskundigenonderzoek te verrichten en werd ook een psychiater gevraagd de zaak te onderzoeken.

Ouders van Sammy Baker

Justine en Kai Baker, Samuel's ouders zijn geschokt: **"Het is bizar om te lezen dat de hondengeleider niet de tijd nam om zich in te leven in de situatie. Hij ondernam binnen twee minuten actie die leidde tot de dood van onze zoon.** We zijn ook sprakeloos over het gebrek aan duidelijke communicatie vanuit de OvD-P. Iedereen ter plaatse werkte uit impuls."

Geen inhoudelijke opmerkingen

Ook Richard Korver, advocaat van de familie, reageert: "De familie wil dat er recht wordt gedaan en zal daarom verder geen inhoudelijk commentaar geven totdat het rapport klaar is. Wel laat de familie nu al weten dat wat hen betreft het laatste woord hierover nog niet gezegd is."

Een woordvoerder van de politie zegt geen commentaar te geven op de inhoud van het rapport: "Dit is een conceptrapport dat deel uitmaakt van een lopende civiele procedure. We werken in alle opzichten mee. Het is een zaak die veel vragen oproept bij alle betrokkenen. Het is belangrijk om te leren van situaties als deze en te kijken hoe we dit in de toekomst beter kunnen doen of voorkomen. Net als de Nationale Recherche hebben wij nog vragen, aanvullingen en opmerkingen naar aanleiding van het concept. We zullen inhoudelijk reageren op vragen van de media als het definitieve rapport beschikbaar is."

De rechtbank laat weten dat er nog geen zicht is op mogelijke nieuwe zittingsdagen. Het wacht op de eindrapporten van de deskundigen, aldus een woordvoerder